

Карікова Н. М.

*доктор філософії (філологія), доцент,
доцент кафедри українознавства і мовної підготовки
іноземних громадян,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Донедавна Україна була привабливою для іноземців країною, які мали на меті здобути якісну вищу освіту в будь-якій галузі знань. До нас приїжджали чужоземці з Марокко, Китаю, Японії, країн Африканського континенту, Турції, Індії, Австралії тощо. Зрозуміло, що викладання української мови в мультикультурних групах вимагає від викладача не тільки високої фахової підготовки, а й знання певних культурних особливостей, притаманних представникам тієї чи тієї країни.

Міжкультурну комунікацію потрактуємо насамперед як процес «досягнення взаєморозуміння і налагодження контактів між людьми, які належать до різних національних і культурних спільнот» [1, с. 6].

Під час проведення занять викладач повинен навчати іноземних студентів української мови, застосовуючи при цьому сучасні інноваційні методи й прийоми. І це завдання є абсолютно беззаперечним і очевидним, проте не слід також забувати, що для досягнення високих навчальних результатів викладачеві потрібно створити всі умови задля цього. Кожному студентові інтернаціональної групи має бути комфортно й цікаво на заняттях, разом із тим кожний студент має відчувати до себе поважне ставлення як від викладача, так і від інших суб'єктів комунікації.

Готуючись до першого заняття, викладач насамперед має заочно познайомитися з кожним студентом своєї групи. Окрім кількісного складу комунікантів (бажано знати ще гендерну приналежність), він має володіти інформацією щодо країни, з якої приїхав студент, національної й релігійної приналежності, віку тощо. Уся ця інформація допоможе викладачеві згодом вибудувати успішну міжкультурну комунікацію між усіма членами групи.

Міжкультурна комунікація на заняттях з української мови як іноземної, як правило, відбувається на двох рівнях:

1 рівень – це комунікація між викладачем та студентом/студентами конкретної групи;

2 рівень – комунікація між студентами різних національностей у межах конкретної групи.

І на першому, і на другому рівнях вдається виокремити певні особливості, що виникають у процесі міжкультурного спілкування під час навчання.

Викладач повинен зважати на склад конкретної групи, де він викладає свій курс. Не завжди іноземні групи за своїм складом є монокультурними. Часто в одній групі навчаються студенти різних національностей (інколи в такій групі можна нарахувати представників 5-6 різних національностей). Окрім того, навіть якщо в одній групі переважна кількість студентів – репрезентанти однієї національності, викладачеві слід пам'ятати про вік і відповідно – вікові особливості своїх учнів, адже, наприклад 19-річний студент-марокканець більш емоційно реагує, скажімо, на негативну оцінку за письмову роботу, аніж 27-річний. Такі нюанси слід враховувати і під час підготовки до занять, і під час їх проведення.

Для вибудування успішної міжкультурної комунікації викладач на своїх перших заняттях може запропонувати студентам презентувати себе (стисло розказати про те, звідки студент приїхав, як його звати, скільки йому років, скільки у нього братів та сестер, ким працюють його батьки). Мовою спілкування під час таких самопрезентацій часто виступає англійська, якою, як правило, вільно володіють усі учасники комунікації. Проте бувають винятки, і тоді дуже корисним для налагодження міжкультурної комунікації є залучення студентів, що володіють кількома мовами, до співпраці з викладачем. Такі студенти допомагають перекласти те, що хоче сказати комунікант, який не володіє на достатньому для розуміння рівні мовою інтернаціонального спілкування. Така увага заслуговує на довіру, окрім того, студенти розуміють, що викладач намагається кожного з них почути й залучити до комунікаційного процесу. Співпраця допомагає й у тому випадку, коли викладач, пояснивши теоретичний матеріал українською мовою, стикається з тим, що не всі студенти його зрозуміли. Тоді студент, якого можна представити групі як свого «асистента», розтлумачує матеріал рідною для учасника комунікації мовою.

Створенню результативної міжкультурної комунікації сприяє й розподіл групи на 2-3 команди (бажано, щоб вони не були монокультурними) для виконання практичних завдань, які потрібні для кращого засвоєння теоретичного блоку. Під час виконання таких завдань (особливо на швидкість) кожний учасник максимально занурюється в

комунікаційній процес і намагається якнайкраще зрозуміти членів своєї команди й водночас бути зрозумілим для них.

Абсолютно неприпустимим є ігнорування викладачем випадків, коли сильний студент, що має високі навчальні показники, починає демонструвати під час заняття зневажливе або образливе ставлення до свого одногрупника (репрезентанта, як правило, іншої національності), який має посередні успіхи в навчанні. Ця демонстрація може відбуватися в такий, наприклад спосіб, як імітація звуків баранів (бекання). У такому випадку реакція викладача може бути тільки одна – попросити залишитися після занять студента-образника й пояснити йому недоречність такої поведінки під час навчання.

Отже, на основі практичного досвіду викладання української мови як іноземної в інтернаціональних групах можемо зробити такий висновок: створення комфортних умов під час навчання є запорукою успішної міжкультурної комунікації між усіма членами групи, що згодом відбивається на високих навчальних результатах іноземних студентів.

Список використаних джерел:

1. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація. Київ: «Академія», 2012, 288 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-281-7-86>

Пилипенко С. П.

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
ПВНЗ «Київський медичний університет»*

ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У сучасних умовах інтеграції культур Україна орієнтує заклади вищої освіти не тільки на професійну підготовку фахівців, а й на розвиток культури особистості, готової до самостійної діяльності в новому соціокультурному середовищі, активної взаємодії з представниками інших культур на засадах толерантних взаємин. Нині дедалі більше ЗВО, зокрема ПВНЗ «Київський медичний університет», набувають міжнародного характеру, який сприяє інтеграції міжнародних та міждержавних контактів.